

*Кремova Д. С.,**ORCID: 0000-0001-5334-8498**здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Запорізький національний університет*

ПРИСЯГА У СЛУЖБОВОМУ ПРАВІ ЯК РІЗНОВИД ПРИСЯГИ У ПРАВІ: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ

Анотація. Стаття присвячена детальному аналізу поняття та ознак присяги у службовому праві як різновиду присяги у праві. Чільне місце у службовому праві України займає інститут присяги. Задля з'ясування феномену присяги у службовому праві, визначити його поняття, ознаки та охарактеризувати присягу у службовому праві як різновид присяги у праві необхідно здійснити детальний аналіз ресурсу присяги, розглянути існуючі підходи до визначень присяги як у енциклопедичних та словникових виданнях, так і у фаховій літературі, роботах вітчизняних вчених, необхідно виокремити базові аспекти у визначенні присяги та її ознак, та основі такого аналізу сформулювати власне визначення присяги у службовому праві та виокремити ознаки, притаманні їй як різновиду присяги у праві. Метою статті є аналіз поняття та ознак присяги у службовому праві як різновиду присяги у праві. Об'єкт роботи – суспільні відносини, які виникають під час вступу особи на державну службу та прийняття присяги. Предметом є поняття та ознаки присяги у службовому праві як різновиду присяги у праві. Методи дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких: порівняльно-правовий, історико-правовий, системний синтез, діалектичний аналіз. Серед робіт вітчизняних вчених-юристів існують такі, що у різних аспектах висвітлювали проблематику визначення поняття «присяга», генезу інституту присяги. З урахуванням цього варто виділити роботи М.І. Цуркана, В.О. Андрєєва, М.М. Маськовітої, О.Л. Кравчука, К.М. Зубова та ін., але не зважаючи на таку кількість робіт, на жаль, поставлена проблема досліджена не в повному обсязі. Результати. У процесі дослідження було визначено, що присяга в службовому праві як різновид присяги у праві, як різновид присяги у публічному праві – історично сформована, унормована нормами службового права офіційна урочиста символічна обіцянка, різновид клятви особи, яка набуває права статусу публічного службовця й професійна діяльність якої спрямована на служіння публічним інтересам, зміст якої формують правові та морально-етичні зобов'язання особи перед українським народом та державою, гарантована заходами юридичної відповідальності у разі порушення її; сформовано перелік ознак присяги як правової категорії, в т.ч. й присяги у службовому праві як різновид останньої.

Ключові слова: присяга, службове право, державна служба, законодавство, правова категорія, інститут присяги, клятва, урочиста обіцянка

Актуальність теми дослідження. Чільне місце у службовому праві України займає інститут присяги. Задля з'ясування феномену присяги у службовому праві, визначити його поняття, ознаки та охарактеризувати присягу у службовому праві як різновид присяги у праві необхідно здійснити детальний аналіз

ресурсу присяги, розглянути існуючі підходи до визначень присяги як у енциклопедичних та словникових виданнях, так і у фаховій літературі, роботах вітчизняних вчених, необхідно виокремити базові аспекти у визначенні присяги та її ознак, та основі такого аналізу сформулювати власне визначення присяги у службовому праві та виокремити ознаки, притаманні їй як різновиду присяги у праві. Об'єкт роботи – суспільні відносини, які виникають під час вступу особи на державну службу та прийняття присяги. Предметом є поняття та ознаки присяги у службовому праві як різновиду присяги у праві. Методи дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких: порівняльно-правовий, історико-правовий, системний синтез, діалектичний аналіз.

Аналіз останніх досліджень. Серед робіт вітчизняних вчених-юристів існують такі, що у різних аспектах висвітлювали проблематику визначення поняття «присяга», генезу інституту присяги. З урахуванням цього варто виділити роботи М.І. Цуркана, В.О. Андрєєва, М.М. Маськовітої, О.Л. Кравчука, К.М. Зубова та ін., але не зважаючи на таку кількість робіт, на жаль, поставлена проблема досліджена не в повному обсязі.

Метою статті є аналіз поняття та ознак присяги у службовому праві як різновиду присяги у праві.

Виклад основного матеріалу. Задля з'ясування феномену присяги у службовому праві необхідним є з'ясування ресурсу «базової» правової категорії, якою є «присяга». У наукових джерелах можна зустріти значну кількість різноманітних визначень присяги. Так, наприклад, М. Цуркан, аналізуючи наявні визначення присяги, виокремлює такі – «присяга – це лише ритуал морально стримуючого характеру стосовно осіб, що її складають» [1, с. 20; 2, с. 271-272], «присяга – це офіційна урочиста обіцянка дотримуватися певних зобов'язань, зокрема на підтвердження правдивості свідчень, вірності тій чи іншій справі, діяти відповідно до Конституції тощо» [1, с. 27; 3, с. 376], «присяга – це урочиста обіцянка дотримуватися певних зобов'язань або ж обітниця – акт, який породжує юридичний факт» [1, с. 27], «присяга – це клятва на вірність Конституції та служінню народу, яку обов'язково дає посадова особа, яка вступає на високу державну посаду» [1, с. 21; 4, с. 90], він також формулює й власне визначення присяги як «... невід'ємного обов'язкового структурного елементу правового статусу особи, який фактично й означає набуття особою такого статусу, ... й зумовлює дотримання особою не тільки норм законодавства, а й морально-етичних норм, які для неї є не просто бажаними, а й обов'язковими» [1, с.26]. При цьому спостерігається розмаїття авторських підходів до розуміння присяги – як з т.з. акценту уваги на її зміст, на її роль у правовому статусі особи, на її особливості у порівнянні із суміжними поняттями, на її історичну зумовленість тощо. Саме

тому неможна стверджувати, що всі вищезазначені визначення є дефектними. Ні, вони є такими, що у тій чи іншій мірі зосереджують увагу на ознаках (кількох) присяги, які, на думку їх авторів, є превалюючими у ресурсі присяги і про них важливо зазначити у визначенні.

У фаховій літературі також можна знайти визначення присяги як: «... урочистої офіційної обіцянки дотримуватися зобов'язань, клятви вірності будь-якій справі; урочистої обіцянки, із згадуванням чогось дорогого, священного для особи; запевнення у правдивості свідчень» [5, с. 60], як «юридичного факту, що являє собою прийняття офіційної клятви» [6, с. 170], «як невід'ємного обов'язкового елементу правового статусу особи, що й зумовлює специфіку відповідного статусу особи» [6, с. 167], як «... офіційної урочистої клятви на вірність ...» [7, с. 13], як «чинника, який надає особі можливість добровільно набути прав і обов'язків, які полягають, насамперед, у служінні своєму народові» [8, с. 30], як «... юридичного факту, який представляє собою прийняття особою клятви дотримуватися й виконувати права і обов'язки у відповідності до займаної посади, зумовлює зміну правового статусу особи й здійснюється в особливому ритуальному порядку на основі символічних дій» [9, с. 109], як «юридичного моменту набуття особою особливого правового статусу» [9, с. 110], як «... складового елементу управлінського та правового статусу службовця, що визначає його місію та основоположні обов'язки у служінні Українській державі та народові України» [10, с. 32], як «... спеціального виду державно-управлінських відносин, зміст яких – в урочистій клятві громадянина України, що вступає на службу для забезпечення реалізації функцій державі, на вірність народові і державі» [10, с. 41].

Отже, спостерігається певне дублювання у підходах до формулювання визначення присяги, водночас мають місце і деякі новації, а саме: розгляд її не лише у «прив'язці» до змісту (як обіцянки, клятви ...), до правового статусу особи, яка її складає, до вказівки на сферу її об'єктивізації, до цільового спрямування її існування, а й вказівка її процедурний аспект її «динаміки», що знову ж таки підтверджує комплексний характер присяги у праві. У Великій українській юридичній енциклопедії присяга визначена як «акт урочистої клятви (обіцянки) особи виконувати певні обов'язки (зобов'язання), що впливають зі статусу, якого вона набуває» [11, с. 743]. Аналіз положень цього джерела дозволяє умовно виокремити кілька «базових» аспектів у визначенні присяги: а) «прив'язка» до юридичного акту, що порушує правові наслідки; б) прив'язка до ритуалу, який безпосередньо пов'язаний із історичним корінням присяги та із урочистою процедурою складання особою присяги; в) поєднання у змісті правових та морально-етичних зобов'язань, а отже й особливості регулювання; г) вказівка на важливість процедурного аспекту. Все це і дозволяє стверджувати, що присяга є комплексним правовим явищем, дослідження ресурсу якого вимагає ґрунтовного підходу. Розпочати варто із етимологічного аналізу назви. Аналіз енциклопедичної, довідникової, словникової та іншої літератури дозволяє стверджувати. Що всі без винятку автори, які приділяли увагу дослідженню присяги (будь-то: історичний, правовий, організаційний тощо аспект), розпочинали свої дослідження з аналізу етимології назви, і їх варто підтримати у цьому, розпочавши і це дослідження з етимологічного аналізу. Так, наприклад, М. Цуркан, досліджуючи особливості присяги судді як невід'ємного

елементу правового статусу зазначає, що «присяга (клятва, божба, клятвена обіцянка) представляє собою «доторкання до предмета клятви (наприклад, до землі)» [1, с. 18]. Цю ж тезу дублюють у своїй роботі О. Кравчук, й додає, що її можна вважати і як «... доторканістю до священного предмету, що знаходиться на певній відстані від особи, а присягаючий дотягується до нього й присягає або ж підтверджує вірність своїх слів, надаючи тим самим словам священного урочистого змісту» [9, с. 107]. М. Маськовита, зосереджуючи увагу на особливості присяги працівника органів внутрішніх справ, також звертається до з'ясування походження «присяги», зазначаючи, що воно походить від слова «присягати», що у свою чергу означає «... доторкнутися до того предмету, до якого звертається така особа, до предмета, якому особа присягає» [12, с. 164; 13, с. 579]. Доповнюючи ці положення результатами опрацювання інших джерел, М. Маськовита уточнює, що, не зважаючи на багатозначність поняття «присяга», його зміст полягає у «... офіційній, урочистій, обіцянці або ж клятві під час вступу на ... службу, отримання статусу ..., або ж вступу на посаду» [12, с. 164]. При цьому формулюється ще одне уточнення – «... це урочиста клятва особи стосовно виконання певних обов'язків як елементу набутого особливого правового статусу» [12, с. 164]. Аналіз цих положень дозволяє стверджувати, що присяга розглядається, із згадування урочистої обіцянки, клятви, обітничі особою, яка або ж займає певну посаду, або ж вступає на службу й у зв'язку із цим набуває особливого правового статусу. Для того, щоб «посилити» розуміння цього поняття, М. Маськовита наводить перелік дієслів, які, на її погляд, розкривають зміст присяги, – «обіцяю», «клянусь», «гарантую», «даю обітничу», «даю чесне слово», «зарікаюсь», «зобов'язуюсь» [12, с. 167-168]. В. Андреев також пов'язує «присягу» із «клятвою», посилаючись не тільки на положення словникових джерел (насамперед, роботи В. Дала), а й історичні джерела. Він стверджує, що присяга пов'язується із «Хресним цілуванням» – «... публічними зобов'язаннями особи перед ім'ям Хреста стосовно добросовісного здійснення певного державного державно значущого або ж суспільно значущого завдання, а й із ... урочистою обіцянкою дотримуватися певних зобов'язань» [10, с. 126]. Знову ж таки прослідковується «тісний зв'язок» клятви із присягою й пояснює В. Андреев це саме етимологічним змістом останньої, яке означає «... клястися, клятвенно завіряти, давати клятву» [10, с. 26; 14, с. 450]. Аналіз цих та інших подібних за змістом положень дозволяє з упевненістю стверджувати, що «присягу» безпосередньо пов'язують із клятвою, урочистою обіцянкою, обітницею, зобов'язаннями тощо. Найпоширенішим є «зв'язок» присяги саме із клятвою. Про «зв'язок» присяги і клятви зазначає у своїх роботах і О. Кравчук, посилаючись на аналіз історичних джерел права. При цьому, підтверджуючи їх близькість, водночас О. Кравчук цілком слушно зазначає про недоцільність їх повного ототожнення, бо в основі їх розмежування «історичні періоди їх існування» [7, с. 8], наслідком чого є й відмінність відповідальності за їх порушення. Якщо за порушення клятви – «... це, як правило, божественна кара, тоді як у разі порушення присяги – це гарантовані заходи державного впливу, які також можуть бути поєднані й із божою карою чи іншими нелюдськими силами (кармою) тощо» [7, с. 8]. Цю ж тезу деталізує у своїх роботах М. Масковіта, підтверджуючи відмінність присяги і клятви, вона уточнює, що вони співвідносяться між

собою як «частина і ціле» [6, с. 169], оскільки «... клятва – це центральний, вербальний, обов’язковий елемент присяги, який може змінюватися (і це історично підтверджується) ритуалом» [6, с. 169]. Іншими словами, може мати місце «присяга без клятви». Клятва – це, насамперед, урочиста обіцянка, із згадуванням чогось важливого, сакрального, авторитетного, а присяга – це також урочиста обіцянка, проте обіцянка дотримуватися чогось, насамперед законності. Таким чином, М. Масковіта також розмежує урочисту публічність і законність присяги й, насамперед, релігійність клятви [6, с. 169], а отже й цілком слушно – відмінності відповідальності за їх порушення. Присягу іноді ототожнюють із ритуалом, із чим погодитися неможливо, навіть, не зважаючи на урочистість її процедури. Варто все ж таки виокремлювати у запропонованому суміжному тематичному ряді – присяга, клятва, символ, акт, ритуал, зобов’язання, обіцянка, гарантія тощо – присягу як самостійну правову (саме з огляду на її природу, зміст і наслідки) категорію. Навіть, не зважаючи на суміжність всіх вищезазначених категорій, присяга наділена цілим комплексом ознак, притаманних саме їй, завдяки чому вона й посідає своє чільне місце. У правовій науці, як і у науці публічного управління та адміністрування (з огляду на роль присяги для публічної служби в цілому), виокремлюються різні варіанти кількісних показників ознак присяги. Серед таких можна виділити, наприклад, варіант, який пропонує О. Кравчук, із акцентом на особливості присяги в різних галузях права, це: юридичний зміст – обіцянка дотримуватися певних правил, зберігати вірність державі і суспільству; урочиста формальна процедура; гарантованість державою заходів відповідальності у разі порушення [15, с. 68-69], а в інших роботах він виокремлює додатково: присяга – це юридичний факт, який породжує наслідки у вигляді набуття особою специфічного правового статусу [9, с. 109]. М. Масковіта, виокремлюючи ознаки присяги, насамперед, звертає увагу на специфічність змісту, а саме: «посвідчення правового та морально-етичного елементів» [6, с. 167]. Можна додатково зупинитися й на інших роботах О. Кравчука, в яких він, розглядаючи присягу в якості «перформативу – висловлювання, яке не тільки описує дію, але і саме стає дією, яка змінює статус мовця та систему соціальних зв’язків, до яких він долучається; є актом мовлення, яке відтворюється у загальноприйнятій «конвенціональній» процедурі (ритуалі) й призводить до «конвенціонального результату» [7, с. 8], додатково виділяє її ознаки: «... це різновид клятви; особлива процедура складання; символічний характер; це юридичний факт» [7, с. 13]. Як бачимо, звертається увага на різні аспекти ресурсу присяги й виокремлюються різні переліки її ознак, в т.ч. й різні за її кількістю та послідовністю їх розміщення. Це цілком можна пояснити достатньо складним ресурсом самої присяги як правової категорії, як наслідок – увага може звертатися на її особливість у розрізі особливостей певного галузевого розуміння та унормування. Безперечно, галузевий характер регулювання певним чином впливає на формування й ознак присяги, які у сукупності формують ресурс присяги. Все це у повній мірі притаманне і присязі у службовому праві України. Саме норми службового права регламентують відносини, безпосередньо пов’язані із присягою у публічній службі, а отже й зумовлюють формування ознак присяги саме у службовому праві. До переліку ознак присяги у службовому праві віднести: а) є юридичний факт, який безпосередньо

пов’язаний із набуттям особою правового статусу публічного службовця, специфічного правового статусу, пов’язаного із наділенням особи публічно-владними повноваженнями, зайняттям певної посади, отриманням винагороди за виконання свої завдань. У цьому сенсі цілком можна в якості підтвердження навести положення Закону України «Про державну службу» щодо набуття статусу державного службовця «особою, яка вперше займає посаду державної служби, лише з дня складання такої присяги» (ч. 5 ст. 36 Закону України). Саме з цього моменту особа і набуває такого статусу, до цього у особи статус державного службовця відсутній. б) правова природа – унормованість державою у законодавчих актах, із деталізацією положень у підзаконних актах, з акцентом на особливість різновиду публічної служби (унормованість у службовому законодавстві). У цьому сенсі варто згадати, що службове законодавство є одним із обов’язкових ознак наявності у певній сукупності норм права ознак елемента норм права. Стосовно службового законодавства спостерігається певна єдність підходів у середовищі вчених-юристів щодо розгляду його в якості складового елемента системи національного законодавства, яке охоплює всю сукупність різних за юридичною силою, суб’єктом, датою прийняття, сферою безпосереднього регулювання актів, покликаних регулювати відносини публічної служби (наприклад, роботи Л. Біли-Тіунової, Ю. Битяка, Т. Коломоєць, В. Колпакова, Д. Припутня, Т. Аніщенко, М. Титаренко та ін.), а також в якості однієї із ознак, яка характеризує службове право як підгалузь національного права, зокрема підгалузь адміністративного права. У цьому розмаїтті положення стосовно врегулювання відносин, безпосередньо пов’язаних із присягою у публічній службі, закріплені у багатьох актах службового законодавства (Закон України «Про державну службу», «Про дипломатичну службу», «Про національну поліцію», підзаконні нормативно-правові акти). в) юридичний зміст безпосередньо пов’язаний із обіцянкою особою вірно служити Україні та українському народові під час виконання завдань. І тут варто зазначити, що цю обіцянку дає не просто особа із правовим статусом приватної особи, а особа, яка набуває особливого правового статусу після складання присяги, наділяється публічно-владними повноваженнями для реалізації публічного інтересу, отримує за це винагороду із бюджету. Ця особа стає учасником публічно-службових відносин, «служить» публічним (спільним, загальним) інтересам, «служить» безумовно, із набуттям певних пільг, переваг, проте й із одночасним дотриманням зумовлених публічно-службовою діяльністю заборон та обмежень. Варто звернути увагу на те, що особа обіцяє вірно служити публічним інтересам, ця обіцянка пов’язана із публічною службою, яка і є фактично предметом регулювання службового права. Варто одразу ж зазначити, що, не зважаючи на дещо різні за зовнішньою формою вираження підходи вчених-юристів до розуміння предмету службового права (наприклад, Т. Аніщенко вважає такими «суспільні відносини, що виникають змінюються та припиняються з приводу прийняття на публічну службу, проходження та припинення служби на посадах публічних службовців» [16, с. 8], Ю. Старілов – «державно-службові та муніципально-службові відносини» [17, с. 20], Т. Коломоєць – «відносини, пов’язані із організацією та функціонуванням публічної служби, служінням публічним інтересам» [18, с. 134; 18, с. 135], Д. Припутень – «публічно-службові відносини» [19, с. 368]), все ж таки єдиним розу-

міння того, що саме відносини служіння особи публічним інтересам, із перебування осіб на посадах, наділенням їх певним правовим статусом, й є предметом регулювання службового права. І саме таке служіння особи публічним інтересам передбачає «вірність служіння», «дотримання Конституції і законів», «повагу та охорону прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина», «гідність, сумлінне виконання обов'язків» (ч. 1 ст. 36 Закону України «Про державну службу»), із чим безпосередньо й пов'язана урочиста процедура обіцянки особою цього під час набуття відповідного правового статусу. г) урочистість, офіційність процедури складання присяги (із деталізацією у підзаконних нормативно-правових актах залежно від різновиду публічної служби). Варто зазначити у цьому контексті про врегулювання відповідних питань положеннями, наприклад, ст. 36 Закону України «Про державну службу», ст. 10 Закону України «Про дипломатичну службу», ст. 6 Закону України «Про Національну поліцію», ст. 11 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», постанову Верховної Ради України від 06.12.1991 року № 1936-ХІІ «Про текст військової присяги», наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2015 року № 1453 «Про затвердження порядку складання Присяги працівників Національної поліції» тощо). Саме тому досить часто у галузевих наукових джерелах можна зустріти положення про «урочисту заяву», «урочисту обіцянку», «обіцянку вірності «публічних службовців». Наприклад, роботи В. Андреева, М. Масковітої, О. Зубка, О.Кравчука, М. Шевченка, М. Іншина та ін. д) «домінуюче» значення з огляду на те, що «базовим» суб'єктом відносин публічної служби є публічних службовець, який набуває такого статусу лише з моменту складання присяги. «Домінуюче» значення в даному випадку виділяється у аспекті значення інституту присяги для службового права в цілому. Не зменшуючи ролі і значення інших інститутів службового права, інституту присяги варто все ж таки приділяти більше уваги з огляду на його значення для публічно-службових відносин. Лише за умови складання присяги, як вже неодноразово зазначалося, особа набуває статусу державного службовця, а отже мову можна вести про виникнення, зміну, припинення публічно-службових відносин. Саме у цьому розумінні цьому інституту варто відводити роль одного із «домінуючих», «базових» інтересів службового права; е) забезпеченість заходами відповідальності за порушення, що унормовано і у «базових» законодавчих актах службового законодавства. В даному аспекті варто зазначити, що за порушення державним службовцем присяги засади відповідальності закріплені саме у законодавчих актах, покликаних слугувати «базисом» службового законодавства й у численних підзаконних нормативно-правових актах (в т.ч. дисциплінарних статутах). Саме законодавче регулювання цих положень у повному обсязі узгоджується із загальноновизнаними положеннями нормотворення щодо засад юридичної відповідальності. З огляду на важливість наслідків порушення особою присяги, що передбачає припинення публічно-службових відносин, втрату особою відповідного правового статусу. Цілком логічним є саме законодавче їх закріплення. Так, наприклад, ч. 2 ст. 65 Закону України «Про державну службу» передбачено, що за порушення присяги, що є дисциплінарним проступком, звільнення особи з посади державної служби як вид дисциплінарного стягнення (ст. 66 цього ж Закону). Це відрізняє присягу у службовому праві від деяких інших різновидів

присяги. Специфіка відповідних відносин з огляду на все розмаїття видів публічної служби, передбачає врегулювання відносин й на рівні Дисциплінарних статутів, а отже й деталізацію засад відповідальності не лише у законодавчих актах, а й у підзаконних актах. є) загальнодержавний характер – це «присяга державі і суспільству» без «прив'язки» до конкретного фаху особи, яка складає присягу. На відміну від, скажімо, присяги адвокатів, нотаріусів тощо. Присяга у службовому праві «пов'язана» із служінням публічним інтересам, а не із акцентом на особливості професійної діяльності особи, приналежність особи до певного професійного об'єднання; ж) розмаїття різновидів, з акцентом на особливості виду публічної служби (державних службовців, службовців дипломатичної служби, військовослужбовців тощо) й із включенням до тексту оціночних словосполучень («сумлінно», «суворо дотримуватися», «залишатися відданим», «з високою відповідальністю виконувати обов'язки», «чесним», «гуманним» тощо [12, с. 166]). Останнє свідчить про поєднання моральних, етичних і правових приписів у змісті присяги у службовому праві, що є певною даниною історичним засадам формування феномену присяги в цілому та присяги у службовому праві зокрема. Ознакою присяги варто вважати й її обов'язковий характер, якщо вести мову про присягу у службовому праві, оскільки лише за умови складання присяги особа набуває такого статусу, а отже вона стає суб'єктом публічно-службових правовідносин. Ст. 36 Закону України «Про державну службу», як до речі, й інші нормативно-правові акти, які регламентують засади «присяжних відносин», фіксують імперативні правила поведінки, а саме особа складає присягу, а не «особа може скласти присягу» (мова йде про міру обов'язкової, а не можливої поведінки). Більше того, законодавець уточнив свою позицію у положенні про наслідки відмови або ж неприйняття з будь-яких інших причин присяги – ч. 4 ст. 36 відповідного Закону передбачає: «... у разі відмови особи від складання ... вона вважається такою, що відмовилася від зайняття посади державної служби ...».

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Узагальнюючи все вищезазначене, цілком можна запропонувати перелік ознак присяги як правової категорії, в т.ч. й присяги у службовому праві як різновид останньої. Такими є: це юридичний факт, що породжує набуття особою особливого правового статусу, статусу публічного службовця, це різновид правового символу; сферою об'єктивізації є відносини публічної служби; нормативно-правова визначеність у джерелах службового права, поєднання у змісті правових приписів із морально-етичними засадами; урочиста офіційна публічна унормована процедура складання; гарантованість державою заходів правового впливу у випадку порушення; санкціонованість державою, із урахуванням історичних передумов формування; різновид клятви особи, яка набуває правового статусу публічного службовця; обов'язковий характер. Отже, цілком можна запропонувати визначення присяги у службовому праві як різновиду присяги у праві, різновиду присяги у публічному праві, як історично сформованої, унормованої нормами службового права офіційної урочистої символічної обіцянки, різновиду клятви особи, яка набуває права статусу публічного службовця й професійна діяльність якої спрямована на служіння публічним інтересам, зміст якої формують правові та морально-етичні зобов'язання особи перед українським народом та державою, гарантована заходами юридичної відповідальності у разі порушення її.

Література:

1. Цуркан М. С. Присяга судді як невід'ємний елемент його правового статусу. *Вісник Вищої ради юстиції*. № 3. 2010. С.18-27
2. Проблемы теории государства и права: учеб. пос. Москва, 1999.
3. Основні принципи незалежності судових органів : веб-сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201#Text (дата звернення: 21.10.2020)
4. Права і влада в афоризмах і висловах *Право України*, № 7, 1999, 90 с.
5. Зубов К.М. Службові відносини у контексті Закону України «Про державну службу». 2011.С. 60-61
6. Маськовіта М. М. Теоретико-правовий аналіз поняття «присяга». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2015. № 825. С. 167–171.
7. Кравчук О.Л. Припинення державної служби за порушення присяги : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. юрид. наук. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Львів. 2021. 20 с.
8. Андреев В.О. Генезис присяги державного службовця як складового елементу його правового статусу. *Public Administration Aspects*. № 6 (3). 2018. С. 25-31
9. Кравчук О. Л. Історичний розвиток поняття «присяга». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2015. № 13. Т.1. С. 107-111
10. Андреев В.О. Присяга державного службовця в механізмі проходження державної служби в Україні : дис. на здобуття ступеня канд. юрид. наук. 25.00.03. – державна служба. Державне управління. Київ. 2019. 240 с.
11. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 Т. Харків : Право. Т. 5. Адміністративне право / редкол. Ю.П. Битяк (голова) та ін.; Національна академія правових наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020. 960 с.
12. Маськовіта М. М. Присяга працівника органів внутрішніх справ як складовий елемент його правового статусу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2015. № 827. С. 163–168.
13. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / редкол.: О.С. Мельничук (голов. ред.); АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1982.
14. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка. Т. 1-4. Т. 3: П. Москва: Рус. язык, 1990. 555 с.
15. Кравчук О.Л. Інститут присяги в різних галузях права : порівняльний аналіз. *Часопис Київського університету права. Вип. 2*. 2020. С. 66-71
16. Аніщенко Т.С. Право публічної служби у системі адміністративного права України : автореферат дис....: 12.00.07. Зпоріжжя, ЗНУ, 2015, 15 с.
17. Старилев Ю.П. Профессиональное «чиновничество» и служебное право России : была ли реформа государственной службы и основательны ли сомнения о существовании служебного права. *Административное право и процесс*. 2014. № 7. С. 8-25.
18. Коломоєць Т.О. Службове право – це самостійна галузь права чи елемент системи адміністративного права? *Питання адміністративного права: Кн. 2* / відпов. ред. Н.Б. Писаренко. Харків : ООО «Оберіг», 2018. С 131-140.
19. Припутень Д.С. Теорія примусу у службовому праві : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018, 426 с.

Kremova D. Oath in official law as a kind of oath in law: concepts and signs

Summary. The article is devoted to a detailed analysis of the concept and features of the oath in official law as a kind of oath in law. The institute of oath occupies a prominent place in the official law of Ukraine. In order to clarify the phenomenon of oath in official law, to define its concept, features and characterize the oath in official law as a kind of oath in law, it is necessary to conduct a detailed analysis of the oath resource, consider existing approaches to the definition of oath in encyclopedic and dictionary publications. Literature, works of domestic scholars, it is necessary to identify the basic aspects in determining the oath and its features, and on the basis of such analysis to form its own definition of the oath in official law and to distinguish its features as a kind of oath in law. The purpose of the article is to analyze the concept and features of the oath in official law as a kind of oath in law. The object of work is social relations that arise when a person enters the civil service and takes an oath. The subject is the concept and features of the oath in official law as a kind of oath in law. Research methods: general scientific and special methods of scientific knowledge, including: comparative law, historical law. system synthesis, dialectical analysis. Among the works of domestic legal scholars, there are those who in various aspects covered the issue of defining the concept of “oath”, the genesis of the institution of oath. With this in mind, it is worth highlighting the work of M.I. Tsurkana, V.O. Andreeva, M.M. Maskovitoy, O.L. Kravchuk, K.M. Zubova et al., But despite this number of works, unfortunately, the problem is not fully explored. Results. In the course of the research it was determined that the oath in official law as a kind of oath in law, as a kind of oath in public law is a historically formed, regulated by official law official solemn symbolic promise, a kind of oath of a person acquiring the status of a civil servant aimed at serving the public interest, the content of which is formed by the legal and moral and ethical obligations of the person to the Ukrainian people and the state, guaranteed by measures of legal responsibility in case of violation; formed a list of signs of the oath as a legal category, including and oaths in official law as a kind of the latter.

Key words: oath, service law, civil service, legislation, legal category, institution of oath, oath, solemn promise.